

УДК 321.01:330.341

Рудь Н.Т., д.е.н., професор
 Rud N. Doctor of Economic Sciences, Professor
<https://orcid.org/0000-0002-9040-146X>

Федас Д., студент гр. ЕК-41
 Fedas D., student gr. EC-41

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Луцький національний технічний університет

В статті показано, що перехід економіки на інноваційний шлях розвитку є безальтернативним для України, для чого необхідне державне регулювання і підтримка розвитку інноваційної діяльності. В даний час механізм державної підтримки в країні слабо розвинений, включає лише його окремі, розрізнені між собою ланки, використання яких не дозволяє створити цілісну систему державної підтримки інноваційних підприємств.

Проаналізовано найбільш інноваційні країни світу, інструменти їх державного регулювання і підтримки. Розглянута інноваційна політика провідних країн світу, їх механізми сприяння, фінансування та нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку. Проаналізована законодавча база України щодо становлення інноваційної економіки. Актуальним залишається прийняття Закону про інноваційну інфраструктуру.

Рекомендується створити єдиний державний орган, який відповідає за координацію роботи всіх ланок і напрямів інноваційної діяльності в країні, в тому числі і кадрове забезпечення. У зв'язку з цим пропонується створити Координаційну Раду, яка вписується в існуючу структуру Міністерства освіти та науки України, як окремий орган, що повністю відповідає за інноваційний розвиток в країні.

Відмічено про необхідність вжиття заходів щодо підтримки національного науково-технічного потенціалу.

Слід сформулювати відповідальність регіональної влади в області практичного застосування результатів досліджень і розробок з урахуванням специфіки регіонального виробничого комплексу в сфері повноважень регіональної влади щодо розвитку інноваційної інфраструктури, визнання первинності інноваційної діяльності по відношенню до здійснюваних в регіоні структурних перетворень.

При відборі цільових інвестиційних програм доцільно використовувати критерій: технологія – галузі – регіони з метою поширення найбільш перспективних технологічних систем у всіх тих регіонах, до яких «прив'язані» конкретні галузі, що використовують ці технології: стартова підтримка регіональних галузевих інноваційних проєктів і програм пайовою участю у фінансуванні міністерств і відомств, що враховує фактори розподілу науково-технічного потенціалу за секторами економіки та соціально-економічну обстановку в конкретному регіоні.

Реалізація інструментів державної підтримки, запропонована в даній статті, дозволить внести певний внесок у формування інноваційної економіки країни.

Ключові слова: держава, регулювання, підтримка, інновація, розвиток.

STATE REGULATION AND SUPPORT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY IN UKRAINE

Lutsk National Technical University

The article shows that the transition of the economy to an innovative path of development is unalterable for Ukraine, which requires government regulation and support for the development of innovation. Currently, the mechanism of state support in the country is poorly developed, includes only its separate, disparate links, the use of which does not allow to create a comprehensive system of state support for innovative enterprises.

The most innovative countries of the world, tools of their state regulation and support are analyzed. The innovation policy of the leading countries of the world, their mechanisms of assistance, financing and normative-legal maintenance of innovative development are considered. The legislative base of Ukraine on the formation of an innovative economy is analyzed. The adoption of the Law on Innovation Infrastructure remains relevant.

It is recommended to create a single state body responsible for coordinating the work of all levels and areas of innovation in the country, including staffing. In this regard, it is proposed to create a Coordinating Council,

which fits into the existing structure of the Ministry of Education and Science of Ukraine, as a separate body fully responsible for innovative development in the country.

It was noted that it is necessary to take measures to support the national scientific and technical potential.

It is necessary to formulate the responsibility of regional authorities in the field of practical application of research and development results, taking into account the specifics of the regional production complex in the field of regional authorities to develop innovation infrastructure, recognition of innovation in relation to structural changes in the region.

When selecting targeted investment programs, it is advisable to use the criterion: technology - industries - regions in order to spread the most promising technological systems in all those regions to which specific industries using these technologies are "tied": initial support of regional sectoral innovation projects and equity programs participation in the financing of ministries and departments, which takes into account the factors of distribution of scientific and technical potential by sectors of the economy and the socio-economic situation in a particular region.

The implementation of state support instruments proposed in this article will make a contribution to the formation of the country's innovative economy.

Key words: state, regulation, support, innovation, development.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Інноваційний розвиток в нашій країні потребує одночасного вирівнювання освітнього, економічного, технічного, виробничого та інших рівнів. Сьогодні державна підтримка формування інноваційної економіки в країні практично відсутня. Не прийнятий закон про інноваційну інфраструктуру, нормативно-законодавчі акти не використовують ресурси податкового законодавства, не стимулюють введення в господарський обіг результатів інтелектуальної діяльності та ін. Сьогодні інноваційна діяльність в нашій країні не приваблива. Попит на інновації дуже обмежений, внутрішній ринок орієнтований, в основному, на імпорт готової продукції та експорт сировини. Комерційні рішення великих корпорацій рідко збігаються з рішенням завдань державного масштабу. Нерозвиненість внутрішнього ринку сприяє підриву процесу відновлення виробництва і переходу до інвестиційної фази економічного зростання. Скорочення обсягів виробництва і випуску наукомісткої продукції, низький результуючий показник впровадження свідчать про відсутність сформованого ринкового механізму відтворення високотехнологічного наукомісткого сектора промисловості. «Світовий досвід показує, що наявність ринкових відносин – ще не достатня умова швидкого економічного розвитку. В Україні досі не створено технологічні, інституціональні та соціальні передумови для розвитку за інноваційним типом. У країні потрібно створити сприятливий інноваційний клімат, що дозволить включити інноваційну сферу в ринкові відносини» [1, с. 79].

Підтвердженням вище зазначеного стає Рейтинг самих інноваційних економік світу [2], у якому Україна лише на 56 місці, а ось у Global Innovation Index 2019 [3] – опустилась на 3 позиції і займає тепер 47 місце. У розрізі показників: політична та операційна стабільність – 125 місце з 129-ти, ефективність уряду – 95, верховенство права – 107, легкість початку бізнесу – 48, легкість вирішення проблеми неплатоспроможності – 115, освіта – 43, вища освіта – 37, інформаційні та комунікаційні технології – 81, урядові онлайн-послуги – 92, загальна інфраструктура – 95, екологічна стійкість – 120, кредитування – 91, легкість отримання кредитів – 29, кредитування приватного сектора – 86, інвестиції – 115, кваліфіковані працівники – 45, створення знань (патенти, винаходи) – 17 (в цьому розділі за показником корисні моделі за походженням – 1 місце), вплив на знання – 47, поширення знань – 47, нематеріальні активи – 17, креативні товари і послуги – 91, креативність в онлайн – 43.

Так, недосконалість інструментів та методів державного регулювання гальмує інноваційний розвиток економіки, створюючи таким чином ряд проблем.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження необхідності державного регулювання та підтримки інноваційного розвитку економіки здійснювали такі вчені: А. А. Антохов, О. В. Белякова, К. М. Бліщук, В. І. Борейко, В.А. Гросул, В.В. Іллюхіна, Л. О. Зглат-Лозинська, О. С. Кваша, К. І. Оксенюк, О.С. Сакун, О.М. Стреліна, С.В. Тарабан, С.В. Ушеренко С.В. Человань, Ю. В. Шушкова та інші. Дослідження формування й проведення державної інноваційної політики в постіндустріальних країнах підтверджує, що соціально-економічний прогрес цих країн на пряму залежить від ефективності регулювання та підтримки державою інноваційної діяльності.

Ціль статті – аналіз закордонного досвіду впливу держави на інноваційний розвиток та обґрунтування необхідності державного регулювання і підтримки інноваційної економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ціла низка проблем заважає Україні стати однією з самих інноваційних та розвинутих країн світу, головна з них – відсутність потужної підтримки та слабе регулювання з боку держави інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність в нашій країні неприваблива: попит на інновації дуже обмежений, внутрішній ринок орієнтований, в основному, на імпорт готової продукції та експорт сировини. Комерційні рішення великих корпорацій рідко збігаються з рішеннями завдань державного масштабу. Насамперед, це зумовлено тим, що Україна знаходиться лише на шляху переходу від постіндустріальної до інноваційної економіки. Для визначення цих проблем необхідно проаналізувати досвід трійки лідерів країн (табл. 1) рейтингу інноваційних економік світу видання Bloomberg [4] та України.

Таблиця 1

Державна підтримка та регулювання інноваційного розвитку економіки в лідерів країн

Країна	Державна підтримка розвитку інновацій	Державне регулювання інноваційного розвитку
Німеччина	Складовою частиною загальнодержавної системи підтримки наукової та інноваційної діяльності є широко розгалужена мережа державних і публічно-правових, науково-дослідних закладів різного спрямування. Крім того, започатковано низку програм та механізмів, покликаних покращити умови здійснення НДДКР і прискорити впровадження на практиці інновацій.	Створення нормативно-правової бази, внесення змін до податкового законодавства, розробка державних програм розвитку.
Сінгапур	Діє створена державна інфраструктура з підтримки інноваційної діяльності та задіяні у ній інститути, міжвідомча програма підтримки підприємств на основі технологічного розвитку «GET-Up». Здійснюється сприяння комерціалізації перспективних інноваційних розробок.	Створення безпечного правового поля для здійснення та забезпечення інноваційних розробок.
Південна Корея	Потужна підтримка надається освіті та науці. Обираються пріоритетні галузі, зокрема біотехнологія, приладобудування, інформатика й зв'язок. Створення тісного взаємозв'язку між вищою школою, державними НДІ та приватним сектором.	Створення податкового законодавства, яке регулює фінансову сферу інноваційної діяльності.

Примітка. Складено авторами на основі [4, 5]

Україна задекларувала інноваційний шлях розвитку економіки, визначила державні пріоритети інноваційного розвитку, створивши нормативно-правову базу.

Питання регулювання і підтримки інноваційного розвитку розглядаються в стратегіях, які є основою інноваційної політики та передбачають сукупність основних цілей, принципів, напрямів, пріоритетів, завдань та механізмів реалізації інноваційної політики. Значне місце, у створенні механізму державного регулювання та підтримки інноваційного розвитку економіки займає саме світовий досвід у цій сфері (табл. 2).

Таблиця 2

Інноваційна політика країн світу

1	2	3	4
Країна	Механізми сприяння розвитку інновацій	Джерела фінансування та умови підтримки інноваційної діяльності	Нормативно-правове забезпечення
Республіка Польща	Одним із механізмів сприяння розвитку інновацій є технологічний кредит. Він надається на підставі умов, що не відрізняються від ринкових, з застереженням можливості часткового зниження квоти капіталу кредиту.	1) цільові дотації з державного бюджету; 2) сплати ренти капіталу технологічних кредитів; 3) комісія за надання технологічних кредитів; 4) відсотки від виділених технологічних кредитів; 5) відсотки від депозитів коштів Фонду в банках; 6) кошти, надані з бюджету ЄС та інші кошти з закордонних джерел, що не підлягають поверненню.	Закон про науково-дослідницькі організації; Закон про підтримку інноваційної діяльності.
Швеція	Розвиток знань як платформи для інноваційної діяльності, створення та підтримка інноваційних бізнес-утворень та підприємницьких структур, підвищення внеску держави у розвиток інноваційної діяльності, стимулювання розвитку інноваційного підприємництва серед населення.	Бізнес відіграє ключову роль у фінансуванні інноваційних досліджень,	Стратегія розвитку інноваційної діяльності «Інноваційна Швеція». Національні, регіональні програми розвитку.
США	Економіко-правові, що ґрунтуються на положеннях Конституції, законах, розпорядженнях; державне фінансування наукової сфери; контрактна система відносин між суб'єктами інноваційної діяльності та державою; податкова система; патентно-ліцензійна, антитрестовська політика; амортизаційні заходи, субсидії; передавання технологій; підтримка міжорганізаційної кооперації та дрібного інноваційного бізнесу; урядові закупівлі; розвиток інфраструктури досліджень і розробок.	Близько половини усіх фундаментальних досліджень США виконують американські університети, причому велика частина з них фінансується урядом. Промислові компанії в основному фінансують прикладні дослідження. Держава надає пріоритет проектам, які знаходяться «на стику» різних галузей науки і не гарантують швидкої комерційної віддачі, але є багатообіцяючими з точки зору довготривалої перспективи.	Закон Стівенсона-Уайдлера «Про технологічні нововведення»

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Китайська народна республіка	Полягає у державній підтримці підприємств з інноваційними технологіями, цілеспрямованій програмі заохочення технологічних інновацій шляхом пільгового оподаткування підприємств з інноваційними технологіями та надання пільгових кредитів для впровадження цих технологій у виробництво.	Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Китаї виступає Державний інноваційний фонд підтримки малих підприємств, що впроваджують нові технології.	Державний план середньо- і довгострокового розвитку в галузі науки і техніки на 2006–2020 роки.
Японія	Встановлення сталого діалогу виробництво – наука – держава, розвиток людських ресурсів та розвиток конкурентоспроможних наук.	Пряме фінансування своїх дослідницьких організацій, окремих дослідницьких проєктів та програм і фінансування окремих дослідницьких проєктів та програм через спеціалізовані агенції при міністерствах. Урядом можуть фінансуватись як держані проєкти, так і проєкти приватних дослідницьких організацій та університетів.	Закон Японії про розвиток науки і техніки. Закон з науково-технічного розвитку.
Велика Британія	Ключовим механізмом державної підтримки розвитку науки й високих технологій у Великобританії з фінансової точки зору є застосування податкових пільг у сфері інноваційної діяльності.	Інноваційна діяльність малої або середньої компанії може бути профінансована державою у вигляді гранту, податкові пільги.	Закон 1988 р. про прибутковий і корпора-тивний податок (Income and Corporation Taxes Act 1988); Закон 2000 р. про фінанси (Finance Act 2000); Закон 2002 р. про фінанси (Finance Act 2002).

Примітка. Побудовано авторами за даними [5]

Всі країни об'єднує те, що на державному рівні чітко поставлені пріоритети, за якими і здійснюється регулювання інноваційної діяльності, що створює сприятливі умови для інноваційного розвитку економіки. Законодавча база кожної з держав регулює відносини у сфері інноваційної діяльності, зокрема і фінансову сторону через податкове законодавство, яке частково або повністю звільняє від сплати податків чи будь-яких інших платежів до бюджету, розробників або ж підприємств, що впроваджують інновації.

Загалом, кожна з перелічених вище нами країн, повністю регулює інноваційний розвиток на державному рівні. Здійснюється це регулювання через спеціально створені органи державної влади, розроблене нормативно-правове забезпечення, яке захищає інтереси суб'єктів інноваційної діяльності на усіх стадіях: від виникнення ідеї до перетворення її в продукцію. Щодо джерел фінансування, то окрім державних бюджетів, значне фінансування здійснює бізнес-сектор. Так, лідерами з інвестування у дослідження і розробки (рис. 1.) залишаються США (476,46 млрд. дол.), Китай (370,59 млрд. дол.) та Японія (170,512 млрд. дол.). Україна, згідно рейтингу, знаходиться на 42 місці з показником у 2,428 млрд. дол.

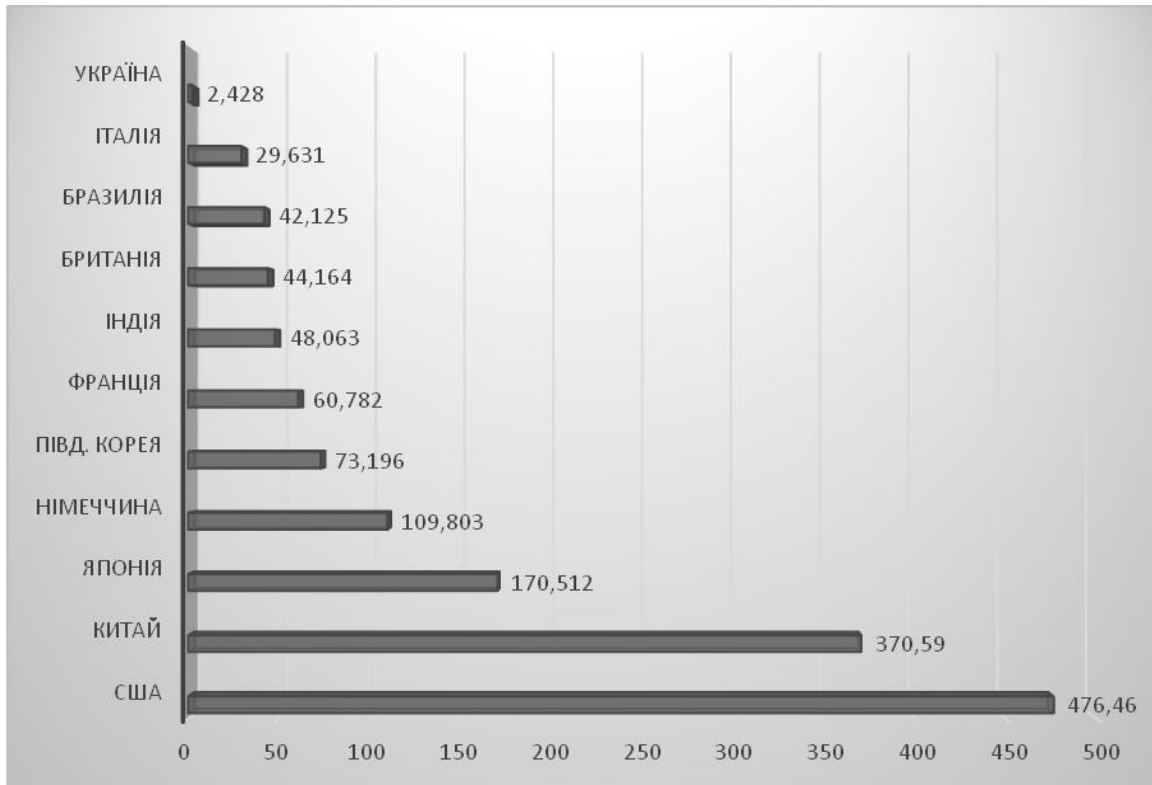

Рис. 2. Топ-10 країн, які найбільше інвестують у дослідження і розробки у 2019р., млрд. дол. (побудовано авторами за даними [6])

Регулювання інноваційного розвитку економіки України здійснюється з використанням низки методів та інструментів різного спрямування (рис. 2). Використання кожного з них має свої переваги та недоліки, а також можливе за певних умов, що визначає їх кінцевий результат.

До прямих методів можна віднести: визначення державних пріоритетів розвитку науки і техніки та державні науково-технічні програми, підтримку інновацій та нових технологій на державному рівні, державне замовлення в науково-технічній сфері тощо. До методів непрямого регулювання належать ті, які створюють інноваційний, економічний та правовий клімат в галузях впливу на інноваційний розвиток [7, с.43 – 44].

Щодо інструментів державного регулювання, то *інноваційна політика* в Україні спрямована на створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічних технологій, виробництва та реалізації нових видів інноваційної продукції. На жаль, погано сформоване інституційне середовище, потребує удосконалення промислової політики та відсутня конкретизація основних напрямків науково-освітнього розвитку. Для подальшого розвитку інноваційної економіки починати потрібно із розробки механізмів партнерства держави з бізнесом в інноваційній сфері, які майже нерозвинені.

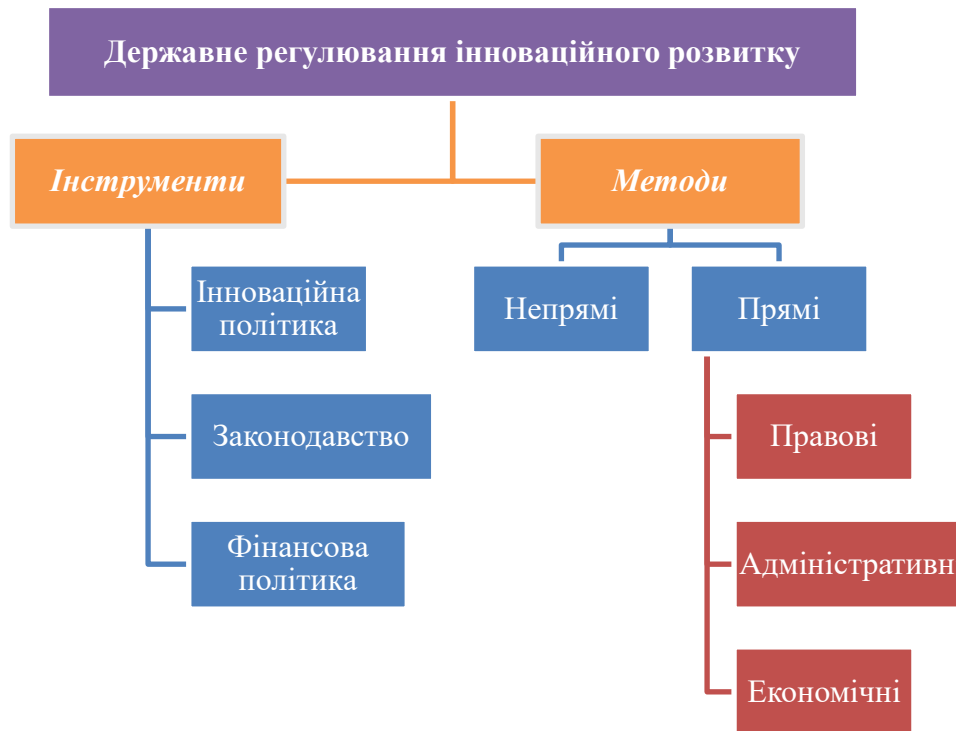

Рис. 2. Інструменти та методи державного регулювання інноваційної діяльності (побудовано авторами на основі джерела [7])

Ще одним важливим інструментом інноваційного розвитку економіки є створення потужної *законодавчої бази*, яка працюватиме в напрямку захисту національних економічних інтересів і регламентуватиме інноваційну діяльність в Україні. Фактично, законодавча база виступає фундаментом для розвитку інноваційної економіки. Від її досконалості залежать соціальна свідомість, можливості та перспективи, а також темп впровадження інновацій у життя.

Сучасна нормативно-правова база стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів, з яких можна виокремити основні, які перераховані у табл. 1.

Таблиця 3. Законодавчі та нормативно-правові акти з питань інноваційного розвитку економіки

Назва документа	Мета документа
Закон України «Про інноваційну діяльність»	визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.
Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні»	Метою закону є забезпечення інноваційної моделі розвитку економіки шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.
Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»	визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності, створює умови для провадження наукової і науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади.

Продовження таблиці 3

1	2
Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»	визначає правові та економічні засади запровадження та функціонування спеціального режиму інноваційної діяльності технологічних парків.
Стратегія сфери розвитку інноваційної діяльності в Україні на період до 2030 року	полягає у розбудові національної інноваційної екосистеми для забезпечення швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні продукти та послуги, підвищення рівня інноваційності національної економіки, що передбачає створення сприятливих умов для розвитку інноваційної сфери, збільшення кількості впроваджуваних розробок, підвищення економічної віддачі від них, залучення інвестицій в інноваційну діяльність.
Постанова ВРУ «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України»	віднесення збереження та підвищення якості науково-технологічного потенціалу до пріоритетних національних інтересів України.
Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»	визначає правові та організаційні засади цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні.
Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»	визначає правові, економічні, організаційні та фінансові засади державного регулювання діяльності у сфері трансферу технологій і спрямований на забезпечення ефективного використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу України.
Закон України «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій»	запровадження моделі сталого економічного зростання вітчизняних підприємств шляхом удосконалення структури їх основного капіталу та інтенсивного інвестування високотехнологічного виробництва.

Примітка. Складено авторами на основі джерел [8–16]

Також, національне інноваційне законодавство включає норми Конституції України, Господарського кодексу та інших нормативно-правових актів, які визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлюють форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямовані на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.

Фінансова політика щодо інноваційної діяльності визначена законами, нормативно-правовими актами, де наявні узгоджені пільгові умови фінансування інноваційної діяльності. Недосконалість як державних, так і недержавних фінансових механізмів розвитку всіх ланок інноваційної діяльності, починаючи від сфери фундаментальних досліджень і закінчуючи виходом на ринок з послугами, що матеріалізують новітні знання (обсяги та нецільовий характер бюджетних витрат нездатні забезпечити не лише розвиток науково-технологічного потенціалу України, але й його збереження хоча б на існуючому рівні) – гальмують інноваційний розвиток економіки.

Недостатність фінансування через непередбачуваність комерційних результатів новацій, високий рівень податків (насамперед на оплату праці та прибуток підприємств), великі за обсягом витрати для новоутвореного підприємства на оренду приміщень та обладнання, оплату сторонніх послуг (насамперед бухгалтерських), недостатній розвиток венчурного фінансування в Україні та проблеми правового захисту власності

іноземних інвесторів є ще одними із економічних проблем розвитку інноваційної економіки України [7].

Підтвердженням вище сказаного є Індекс інклюзивного розвитку економіки, який оцінює ступінь поширеності позитивних ефектів економічного зростання на всі верстви населення, згідно з яким у 2018 р. Україна посіла 49-е місце серед 74 країн, що розвиваються. В останні роки Україна погіршує своє становище за ІПР [17].

Для дослідження діагностичних компонент державного регулювання інноваційної діяльності в роботі [18] застосовано динамічний та структурно-компонентний аналіз міжнародних індексів, зокрема, глобального індексу інновацій ГІІ (Global Innovation Index) [19], індексу інноваційного розвитку агентства Bloomberg (Bloomberg Innovation Index) [4].

Порівняльний рейтинг та значення складових підіндексу «Інституції» ГІІ у 2015–2019 рр. [19], показав, що місце України в рейтингу серед 141 країни в 2015 році, серед 127 країн у 2017 році і серед 129 країн у 2019 році склав: з політичного середовища – 112, 122, 110; з політичної і операційної стабільності – 110, 124, 125; з ефективності уряду – 109, 96, 95; з регуляторного середовища – 89, 82, 78; з якості регулювання – 112, 105, 94; з верховенства права – 114, 110, 107. Аналіз показує, що урядова політика України нестабільна, з можливістю політичного тиску, проявами неконституційності. Досить негативно оцінюється якість державного регулювання (що відображає стан нормативно-правової бази) та верховенство права (ілюструє ступінь правового захисту, в тому числі щодо захисту прав інтелектуальної власності).

Аналіз складових індексу інноваційного розвитку агентства Bloomberg серед головних проблем державного регулювання виявив також низьку ефективність органів державної влади в інноваційній сфері, недостатній обсяг виробництва високотехнологічних товарів, низьку продуктивність праці та впровадження науково-дослідних розробок. Саме ці проблеми визначають першочерговий вибір напрямів удосконалення важелів державного регулювання інноваційної діяльності.

Динаміка інтегрального індексу інноваційного сприяння відображена у роботі Злагат-Лозинської Л. О. [18], у 2017 – 2019 рр. в цілому демонструвала позитивні зрушення у державному регулюванні інноваційної діяльності, значення коливались від 0,077 до 1,837. Водночас отримані результати даного розрахунку виявили негативні динамічні зміни умов сприяння інноваційній діяльності за локальними групами: кадрове забезпечення інноваційної діяльності – 1,61, захист прав інтелектуальної власності – 1,54, інвестиційний потенціал інноваційної діяльності – 1,98, результативність інноваційної діяльності – 0,11 та адміністративно-організаційне забезпечення інноваційної діяльності – 0,01 (від'ємні значення Z_i), що визначає першочергові напрями державного регулювання для покращення умов сприяння інноваційній діяльності.

Кабінет Міністрів України у розробленій ним Стратегії [16], пропонує вирішити проблеми, які виникають на етапах інноваційного розвитку економіки кількома механізмами впливу. Крім того, пропонується підвищувати інноваційну культуру, розвивати освітню діяльність, спрямовану на забезпечення успішної кар'єри молоді після завершення навчання у закладах вищої освіти за одним з обраних напрямів: започаткування власної справи, робота на підприємстві, що відповідає сучасному технологічному рівню, або наукова (викладацька) робота.

Формування механізмів державної підтримки інноваційної діяльності можливе на основі не тільки об'єднання існуючих елементів інноваційної діяльності, а й внесення в їх структуру нових ланок, при цьому концентрація ресурсів державної підтримки повинна бути реалізована за наступними напрямками:

- проведення прикладних досліджень за певним обмеженим числом пріоритетних напрямків для забезпечення їх конкурентоспроможності на світовому ринку;
- створення інноваційної інфраструктури для реалізації національних пріоритетів технологічного розвитку, що забезпечує перетворення знань у ринкову продукцію;
- регулювання ролі використання механізму приватно-державного партнерства.

Набір заходів, за допомогою яких держава може підтримати інноваційний розвиток показаний на рис. 3. Регулювання інноваційних процесів здійснюється в сферах: соціальній, екології, відтворення. Координація інноваційної діяльності здійснюється за допомогою формування законодавчої бази, макроекономічного забезпечення, що передбачає фінансування наукових досліджень і освітніх процесів, підготовку кадрів, використання податкового механізму. Дуже важливим моментом є створення інноваційної інфраструктури. Необхідно на законодавчому рівні передбачити порядок розробки та прийняття комплексних багаторівневих територіально-галузевих програм. Існує зв'язок розвитку інновацій з проблемою реального підвищення якості життя українських громадян і зміцнення становища української держави у світовому співтоваристві. Організаційний механізм повинен з одного боку надавати підтримку, з іншого боку контролювати ці вектори участі держави, тобто повинна працювати система зворотних зв'язків. При цьому в вертикальному розрізі: держава, регіони, підприємство. Інвестиційні ризики має брати на себе держава.

Координація інноваційної діяльності, на нашу думку, має виконуватись Координаційною радою, яка вписується в існуючу структуру Міністерства освіти і науки України. Вона має координувати роботу центрів інновацій: регіональних і галузевих. До основних завдань Координаційної ради відноситься формування національної інноваційної політики, надання підтримки конкретним перспективним інноваційними проектам, взаємодія з фірмами, що буде забезпечуватися за рахунок функціонування при них Експертних рад та консультативних центрів. Експертна рада розглядатиме пропозиції, що надійшли, проводити експертизу, оцінювати ефективність і затребуваність розробок, можливості їх комерціалізації.

При експертній раді організовується патентний відділ, який буде займатися реєстрацією заявок в Укрпатенті. Координаційна рада своєю діяльністю повинна забезпечити: формування та пропагування інноваційної культури в суспільстві, представництво в органах влади, розвиток інноваційної інфраструктури, кадрове забезпечення, контроль за виконанням програм, залучення фінансових ресурсів, повинна займатися інформаційною діяльністю: організовувати і проводити конференції, виставки, семінари з важливих аспектів і проблем інноваційного розвитку або цікавих, перспективних розробок.

Висновки і пропозиції. В сфері законодавства: прийняти закон «Про інноваційну інфраструктуру»; визначити порядок розробки та прийняття комплексних багаторівневих територіально-галузевих програм, які враховують специфіку розвитку регіону; встановити порядок розробки і включення інноваційних проєктів в основні програми економічного і соціального розвитку регіонів.

Ввести податкові стимули в області наукових досліджень і розробок, у сфері функціонування інтелектуальної власності та інноваційної діяльності. В рамках податкового стимулювання пропонується встановлення нульового митного збору для імпорту обладнання та приладів, що використовуються для науково-дослідних цілей.

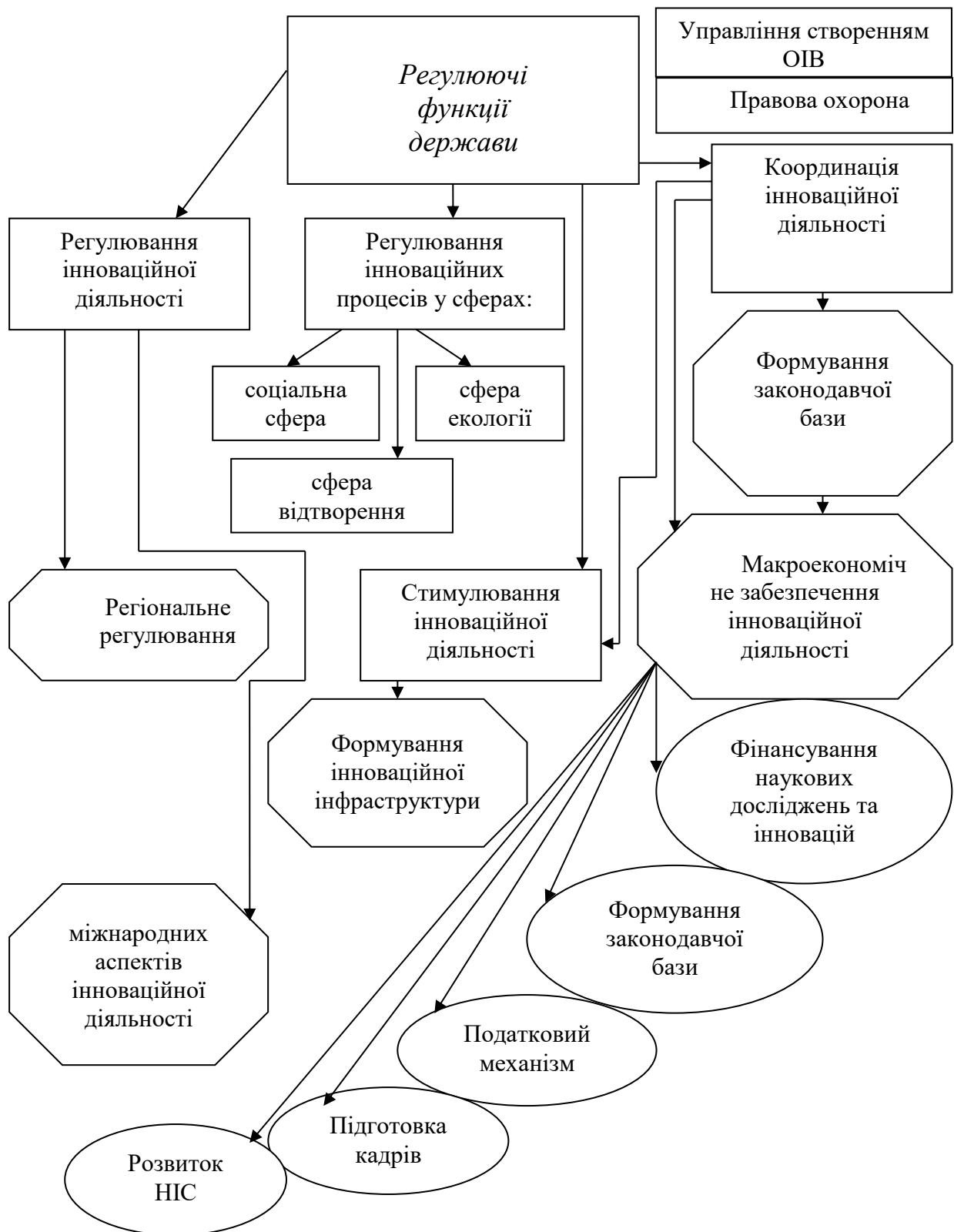

Рис. 3. Регулюючі функції держави в інноваційній діяльності (розроблено авторами)

Збільшити фінансування пріоритетних областей модернізації виробництва; консолідувати фінансові ресурси державного та приватного секторів економіки для реалізації пріоритетних науково-технічних завдань; надавати державні гарантії за залученими в інноваційну сферу кредитами.

У розробленій Кабінетом Міністрів України стратегії пропонується підвищувати інноваційну культуру, розвивати освітню діяльність, спрямовану на забезпечення успішної кар'єри молоді після завершення навчання у закладах вищої освіти за одним із обраних напрямів: започаткування власної справи, робота на підприємстві, що відповідає сучасному технологічному рівню, або наукова (викладацька) робота. Для цього необхідно змінити самосвідомість в суспільстві:

- пропагувати інноваційну культуру і активність у всіх сферах суспільного виробництва;

- створювати телепрограми, публікувати науково-популярні статі в газетах і журналах, посилити роботу з творчою молоддю;

- освітлювати участь в конкурсах малих інноваційних підприємств;

Таким чином, Україна повинна найближчим часом вжити заходів для того, аби державне регулювання та підтримка інноваційного розвитку економіки були ефективними. На допомогу можна запросити іноземних експертів, які проведуть незалежний аналіз перспектив та можливостей України у інноваційній діяльності, лише після цього потрібно розробляти нові стратегії державної підтримки науковців, надавати їм гарантії та захищеність, відчуття необхідності власній державі. Значну роль відіграє і фінансування, яке, на нашу думку, повинно бути раціональним та доступним для всіх. Заохочення до впровадження чогось нового, інноваційного на підприємствах, починаючи від малих, дасть той необхідний темп інноваційного розвитку економіки, якого так потребує Україна.

Список бібліографічного опису:

1. Гросул В.А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2010. № 1 (3). С. 76–82
2. Ranked: The Most Innovative Economies in the World. *Visual Capitalist*: URL: <https://www.visualcapitalist.com/world-most-innovative-economies/>.
3. Україна опустилась в рейтинге инновационных стран. *Слово і діло*. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2019/07/25/novost/jekonomika/ukraina-opustilas-rejtinge-innovacionnyx-stran>
4. Bloomberg Innovation Index. *Bloomberg: веб-сайт*. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>.
5. Інноваційна політика зарубіжних країн: концепції, стратегії, пріоритети: інформаційно-аналітичні матеріали / Комітет Верховної Ради України з питань науки та освіти, Міністерство закордонних справ України. URL: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36385.pdf>
6. UA.NEWS: *веб-сайт*. URL: <https://ua.news/ua/sostavlen-rejting-stran-po-investitsiyam-v-nauchnye-issledovaniya-i-razrabotki/>.
7. Антохов А. А. Регулювання інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації: зміст, методи, інструменти. *Інноваційна економіка*. 2019. № 1-2. С. 41–46.
8. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 верес. 2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>
9. Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій: Закон України від 09 квіт. 2004 р. № 1676-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1676-15#Text>
10. Про інноваційну діяльність: Закон України від 26 груд. 2002 р. № 380-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
11. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України: Постанова ВРУ від 13 ЛІП. 1999 р. № 916-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-14#Text>
12. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 лист. 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
13. Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08 верес. 2009 р. № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
14. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11 лип. 2011 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>
15. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 991-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>
16. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: розпорядження / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

Науково-методологічні основи державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.00.03. Київ, 2021. 44 с.

17. The Inclusive Development Index 2018 Summary and Data Highlights: *веб-сайт*. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf

18. Згалат-Лозинська Л. О. Науково-методологічні основи державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.00.03. Київ, 2021. 44 с.

19. Global Innovation Index URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-comparison>.

References:

1. Grosul V.A. (2010). Problemy innovatsiynoi diyal'nosti v Ukraini [Problems of innovation activity in Ukraine]. Byuletен' Mizhnarodnoho Nobelivs'koho ekonomichnoho forumu – Bulletin of the International Nobel Economic Forum]. 1 (3), 76–82 [in Ukrainian].

2. Ranked. The Most Innovative Economies in the World [The Most Innovative Economies in the World]. Visual Capitalist – Visual Capitalist/ URL: <https://www.visualcapitalist.com/world-most-innovative-economies/> [in English].

3. Ukrayna opustylas' v reytnhe ynnovatsyonykh stran [Ukraine has dropped in the ranking of innovative countries]. Slovo i dilo – Word and deed. URL: <https://ru.slovovidilo.ua/2019/07/25/novost/jekonomika/ukraina-opustilas-rejtinge-innovatsionnykh-stran> [in Ukrainian].

4. Bloomberg Innovation Index [Bloomberg Innovation Index]. Bloomberg: *веб-сайт* – Bloomberg: website. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation> [in English].

5. Innovatsiyna polityka zarubizhnykh krayin: kontseptsiyi, stratehiyi, priorytety: infomatsiyno-analitychni materialy [Innovative policy of foreign countries: concepts, strategies, priorities: information and analytical materials] / Komitet Verkhovnoyi Rady Ukrayiny z pytan' nauky ta osvity, Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrayiny – Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Science and Education, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36385.pdf> [in Ukrainian].

6. UA.NEWS: *веб-сайт*. URL: <https://ua.news.ua/sostavlen-rejting-stran-po-investitsiyam-v-nauchnye-issledovaniya-i-razrabotki/> [in English].

7. Antokhov A.A. (2019) Rehulyuvannya innovatsiynoho rozvytku ekonomiky v umovakh hlobalizatsiyi: zmist, metody, instrumenty [Regulation of innovative economic development in the context of globalization: content, methods, tools]. Innovatsiyna ekonomika – Innovative economy. 1-2, 41–46 [in Ukrainian].

8. Pro derzhavne rehulyuvannya diyal'nosti u sferi transferu tekhnolohiy [On state regulation of activities in the field of technology transfer]. Zakon Ukrayiny vid 14 veres. 2006 r. № 143-V – Law of Ukraine of September 14. 2006 № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> [in Ukrainian].

9. Pro Zahal'noderzhavnu kompleksnu prohramu rozvytku vysokokykh naukoymnykh tekhnolohiy [About the National complex program of development of high science-intensive technologies]. Zakon Ukrayiny vid 09 kvit. 2004 r. № 1676-IV – the Law of Ukraine from April 9. 2004 № 1676-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1676-15#Text> [in Ukrainian].

10. Pro innovatsiynu diyal'nist' [On innovative activity]. Zakon Ukrayiny vid 26 hrud. 2002 r. № 380-IV – Law of Ukraine of December 26. 2002 № 380-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].

11. Pro Kontseptsiyu nauково-tekhnolohichnoho ta innovatsiynoho rozvytku Ukrayiny [On the Concept of Scientific-Technological and Innovative Development of Ukraine]. Postanova VRU vid 13 LYP. 1999 r. № 916-XIV – Resolution of the Verkhovna Rada of July 13. 1999 № 916-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-14#Text> [in Ukrainian].

12. Pro naukovu i nauково-tekhnichnu diyal'nist' [On scientific and scientific-technical activity]. Zakon Ukrayiny vid 26 lyst. 2015 r. № 848-VIII – Law of Ukraine of November 26. 2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> [in Ukrainian].

13. Pro priorytetni napryamy rozvytku innovatsiynoi diyal'nosti v Ukraini [On priority areas of innovation development in Ukraine]. Zakon Ukrayiny vid 08 veres. 2009 r. № 3715-VI – Law of Ukraine of September 8. 2009 № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> [in Ukrainian].

14. Pro priorytetni napryamy rozvytku nauky i tekhniky [On priority areas of science and technology]. Zakon Ukrayiny vid 11 lyp. 2011 r. № 2623-III. URL – Law of Ukraine of July 11. 2011 № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text> [in Ukrainian].

15. Pro spetsial'nyy rezhym innovatsiynoi diyal'nosti tekhnolohichnykh parkiv [On special regime of innovative activity of technology parks]. Zakon Ukrayiny vid 16 lyp. 1999 r. № 991-XIV – Law of Ukraine of July 16. 1999 № 991-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text> [in Ukrainian].

16. Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku sfery innovatsiynoi diyal'nosti na period do 2030 roku: rozporядzhennya [On approval of the Strategy for the development of innovation for the period up to 2030]. Rozporядzhennya Kabinet Ministriv Ukrayiny – Order Cabinet of Ministers of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

17. Inclusive Development Index 2018 Summary and Data Highlights: *веб-сайт* [The Inclusive Development Index 2018 Summary and Data Highlights: website]. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf [in English].

18. Zgalat-Lozynska L.O. (2021). Nauково-metodolohichni osnovy derzhavnoho rehulyuvannya innovatsiynoi diyal'nosti v budivnytstvi: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya d-ra ekon. nauk: 08.00.03 [Scientific and methodological foundations of state regulation of innovation in construction: author. dis. for science. degree of Dr. Econ. Science: 08.00.03]. Kyiv, 44 [in Ukrainian].

19. Global Innovation Index [Global Innovation Index]. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-comparison> [in English].

Дата подання публікації 20.07.2021р.